

Izhaja razen nedelj in praznikov vsak dan ob 10. uri dopoldne.

Uredništvo je v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 61., Učiteljska tiskarna.

Dopise frankirati in podpisati, sicer se jih ne priobči. Rokopise se ne vrača.

Oglas: Prostor 1 mm x 55 mm po K 150. Uradni razglaš, poslano ter notice isti prostor K 200. Pri večjem naročilu popust.

NAPREJ

Glasilo jugoslov. socijalno - demokratične stranke.

Telefonska št. 312.

Naročnine: Po pošti al. z dostavljanjem na dom za celo leto K 288, za pol leta K 144, za četrt leto K 72, za mesec K 24. Za inozemstvo K 480.

Reklamacije za tisk so poštne proste.

Upravištvo je v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 61., Učiteljska tiskarna.

Iz konstituante.

Ustavni odsek.

Beograd, 6. jun. Današnja seja ustavnega odseka se je pričela ob desetih dopoldne. Razpravljalo se je o amandementih VII. oddelka ustave, ki govori o narodni skupščini. Jugoslovanski klub je predlagal k členu 69 tako izpremembo, da kateri bi narodno predstavništvo imelo obstojati iz dveh koordiniranih skupščin, ene politične in ene socialno-gospodarske. Ta predlog je bil odklonjen.

Nadalje so radikalec Milan Simonič in tovariši predlagali, naj vsakih 35.000 prebivalcev voli po enega poslanca. V tej zadevi pa je bil sprejet predlog poslanca Ljube Jovanovića, ki se glasi: »Vsakih 40 tisoč prebivalcev voli po enega poslanca. Ako te ostanek v dotični volilni enotici večji kakor 25.000, voli ta ostanek še enega poslanca.« Ta predlog je bil sprejet z večino glasov.

K členu 70 je predlagal poslanec Pavel Anželič, naj se s posebnim stavkom prizna aktivna in pasivna volilna pravica pri občinskih volitvah tudi ženskam. Predlog pa je bil odklonjen.

Socialisti so predlagali, naj bi imeli volilno pravico vsi državljani.

brez razlike spola, samo da so toliko stari, kolikor predvideva predlog vlade. Tudi ta izprememba je bila odklonjena. Odklonjeni so bili tudi vsi predlogi za izpremembo členov 71 in 72. O členu 73 bodo stranke še razpravljale, člen 74 pa je bil sprejet brez ugovorov. Seja je bila končana ob 12.30.

Beograd, 7. jun. Jutri dopoldne bo ustavni odsek nadaljeval razpravo o amandementih sedmega poglavja.

Prilidnja seja konstituante.

Beograd, 6. jun. Radi muslimanskega praznika bajrama so bile seje ustavotvorne skupščine odgojene do petka ob 16. Na dnevnem redu so nastopne interpelacije: Interpelacija posl. Deržića o kaosu na železnicah in posl. Milojkovića o rudarski stavki. Konstituanta je posl. Miloradu Draškoviću dovolila petnajst-dnevni dopust.

Jugoslovanski klub se posveta.

Beograd, 7. junija. Jugoslovanski klub ima danes svojo sejo. Posvetuje se o nadaljnjem zadržanju v konstituti.

Iz proračunske komisije.

Beograd, 7. jun. Na konferenci proračunske komisije se je posrečilo prebrskati največje težave. Volni proračun se je zmanjšal za 450 milijonov dinarjev. V finančnem ministstvu se trdi, da se bo ta proračun od 2 in pol milijard znižal na 1 milijard 400 milijonov dinarjev, vendar pa bo tudi potem še obstajal deficit.

Konvencija z Romunijo.

Zagreb, 6. jun. Beograjski dopisnik »Jutarnjeg lista« doznava, da se je na današnjem sestanku ministrskega predsednika Pašića z romunskim zunanjim ministrom Take Jonescom podpisala politična pogodba med našo kraljevino in Romunijo. Čez mesec dni pride v Beograd načelnik romunskega generalnega štaba. Ob tej priliki se podpiše vojaška konvencija z Romunijo.

Iz Gornje Šlezije.

Varšava, 7. junija. Frontno poročilo vstajev v Gornji Šleziji z dne 6. t. m.: Sovetni odsek: Sovražnik je napadel več krajev. Oddelki sovalnega odseka so za držali sovražnika in mu prizadejali znatne izgube. Srednji odsek: Naši oddelki so se sovražnim napadom upirali z izredno hrabrostjo. Popolnoma obkoljena baterija si je s kartečami izbojevala prosto pot in pregnala sovražnika. Južni odsek: Poizkusi izvršiti pri Ratiboru prehod preko Odre, so bili preprečeni.

Brelln, 7. junija. Kakor javlja »Vossische Zeitung« je angleški vrhovni poveljnik v Gornji Šleziji gl. generala Hoeflerja zagotovilo, da se bo akcija za izpraznitev takoj pričela in izvršila kar najhitreje. Postopati se namerava tako, da bodo angleške čete zasedle kraje, katere imajo Poljaki izprazniti, dočim bi francoske čete nadzorovale umik. Tako bi se delalo od odseka do odseka, dokler ne bi bilo izpraznjeno industrijsko ozemlje.

Obsojeni nemški komunisti.

Berlin, 7. jun. V veleizdajniškem procesu proti predsedniku združene komunistične stranke v Nemčiji, Brandlerju, je bila danes izrečena obsodba. In sicer je bil obsodeni imenovani na pet let trdnjavske ječe.

Angleški rudarji se pogajajo.

London, 6. jun. Na današnji konferenci med lastniki rudnikov in rudarji se je razpravljalo o spornih vprašanjih. Konferenca se je do jutri odgodila.

Propaganda proti Rusiji.

Washington, 7. jun. Po poročilih iz Tokia so protiboljševiške čete osvojile Omsk.

Pariz, 7. jun. Slaba letina in prometne težkove so prisilile sovjetsko vlado, zmanjšati deleže kruha.

Beda v Moskvi.

Pariz, 7. jun. Moskovski listi javljajo, da je moralo okoli 40.000 delavcev zapustiti Moskvo, da bi se preživili kot delavci na kmetih.

Nepošten boj.

Mi smo svoje nazore o avtonomiji in centralizmu ponovno razložili. Najzbrneje je storil to s. dr. Korun v svojem govoru, ki ga je imel dne 12. tm. v konstituti in ki ga je še — Avtonomist pohvalil. Čeprav je bilo njegovo sališče ravno isto kot v komunikiju — načelstva JSDS. Vsa, kdor je čital ta govor in kdor je čital naše razprave o avtonomiji in centralizmu je moral čutiti, da nam narekuje naše stališče zgolj naše prepričanje.

Razlika, ki nas od klerikalcev in njih avtonomizma loči, je kot se da zlasti iz govorov naših poslancev, na koje se komunique izrečno sklicuje, skledati, v tem, da odklanjamo plemenski separatizem in zgodovinsko državno-pravno ideologijo, klerikalci pa si tega ne upajo povdariti, ampak ribarijo v kalnem, računajoč na to, da jim bodo pomagali vsi tisti, ki se okoli teh gesel družijo, zopet na konja.

Naša stranka ne mara biti njihov trabant, kakor se tudi vkljub Jadranski banki in vsem strašilom podobne vrste ni marala pripreči pred voz demokratske stranke. Amni bi morali biti klerikalen trabant. Tako mislijo nekateri.

In če tako vazalstvo odklanjamo, prihajajo vsi nasprotniki po vrsti in začenjajo osuđen, nepošten boj. Novi čas, Jugoslavija in vsa kampa teh čudnih »avtonomistov«.

Namesto, da bi se z nami načelno pogovorili, nam očitaio gospodarske zveze naših organizacij, in lažejo, da smo pisali tako, zato ker smo plačani.

To je grd in osuđen boj, ki pada z ostrino nazaj na osebe in liste, ki so to pisali.

Tudi po tem, kar nasprotniku očitate moramo soditi, kdo ste.

Mi smo sodili o avtonomiji in centralizmu tako, kot sodimo danes, ko se našim gospodarskim organizacijam, ki jih sploh cela stvar nič ne briga, — še sanjalo ni o kakih zvezah z Jadransko banko. Različni

avtonomisti, ki so se imeli priliko s člani našega načelstva o tem razgovarjati, nam morajo to potrditi. In poleg tega, smo svoje razloge tudi javno povedali in to na način, da se menda lahko vidi in čuti, da to niso misli plačanega človeka. Vse zastoni...

Mi nečemo biti politični trabant. To je za tiste, ki imajo interes na tem, da bi bili, dovolj, da zapišejo besedo — o prodanih načelih. Mi pa mislimo, da je to nepošten način boja. Ljudje, ki so v stanu voditi tak boj, niso pošteni.

Ljubljanski pekovski mojstri in odprava nočnega dela.

Kakor smo že poročali, se ljubljanski pekovski mojstri na vse načine trudijo, da bi se vnovič uvedlo v polnem obsegu nočno delo, po drugi strani pa koketno posegajo po odpravi 8-urnega dela, češ saj proletarijat je samo za to tu, da se za izkoristit. Zadruga pekovskih mojstrov in »kolončnikov« je vložila na deželno vlado spomenico, v kateri zahteva odpravo nočnega dela. Pri tem navaja razloge za svojo zahtevo, češ da se v sedanjem delovnem času ne more opraviti vsega dela (pripravljalna dela, kurjava peči in naprava drobnega pečiva) tako, da bi bilo preskrbovanje prebivalstva z drobnim pečivom v jutranjih urah mogoče. Tako spomenica,

Na prvi pogled se zdi, kakor da bi bilo v resnici tako. Toda vedeti je treba, da je ljubljansko prebivalstvo sedaj že točno preskrbovano s svežim pečivom že ob sedmi uri zjutraj, ter da je mojstrom narokovalo njihov korak le stremenje, da zmanjšajo število delovnih moči in jih boljše izkoristijo. Tudi ni res, da bi obrt propadla, res pa je, da se je povzdignila. Spomenica sama pravi, da obrt raste.

Slišali smo, da je vlada baje to spomenico simpatično sprejela, čemur pa mi, računajoč na objektivnost oblasti, ne moremo prav verjeti. Vladi je znano, da je bila naredba o prepovedi nočnega dela — tako naredba imajo danes že v prav vseh naprednih državah in prav nič ne škoduje pekovski obrti — uvedena po večkratnih tozadevnih anketah, na podlagi strokovnjakovih ugotovitev s sodelovanjem pekovskih mojstrov samih! Tudi so pekovski po-

močniki na svojih protestnih shodih v Ljubljani, Celju in Mariboru in drugod pokazali, da je zahteva mojstrov povsem neupravičena; in gotovo ne bi protestirali, če bi res brez nočnega dela uspešno izvrševanje obrti ne bilo mogoče! V resnici največ ni prav nobenega povišanja, da bi deželna vlada ukinila svojo socialno naredbo, koje razveljavljenje hoče mojstri zgolj iz namena, da na eni strani delovne moči pomočnikov boljše izkoristijo in na drugi njih število zmanjšajo. Sicer se nam pa zdi neumljivo, da zadruga pekovskih mojstrov, ki je ena najstarejših in se je še vedno izkazala solidnim, sedaj nastopa s takimi zahtevami in se od strani nekaterih dela njenemu slovesu pravcata neusluga, če prihajajo na seje njenih član, ki izvejo celo pretepe. In če bi že res bila deželna vlada spomenico mojstrov baje simpatično sprejela, naj upošteva prej odločne proteste s strani pekovskih pomočnikov, ki od svojih izvojevalnih socialnih pravic ne bodo nikakor odnehali!

In deželna vlada menda gotovo tudi ne bo šla za tem, da ukinje še tistih par socialnih naredb, ki jih imamo, na ljubo nekaterih, ki bi radi čim intenzivnejše v svojo zgolj zasebno korist izrabljali delovne moči. Nočno delo je bilo odpravljeno tudi iz zdravstvenih razlogov, kar je zlasti važno, ker vsi vemo, kako bolehalo pekovski pomočniki. Ako bi vlada ustregla nezasišani, vsem modernim načelom nasprotujoči zahtevi pekovskih mojstrov, bi si zadala s tem pečat srednjeveškega nazadnjaštva.

V nove veke.

Bodoči rodovi morajo biti taki, da jim čnta za socialno pravičnost ne bo treba vepiti iselav poznejših letih, kakor se danes, povečini dogaja, temveč bodo ta čut prinesli že s seboj v življenje. Zato pa treba, da se vzgoja proletarskega otroka v ožjem družinskem krogu in v šoli postavi na drugačne temelje, kot jih vsiljuje sedanj. meščansko-kapitalistični red. Kakšna naj bo ta vzgoja? Kako se naj v socialno zavednih družinah vzgajajo otroci? To so vprašanja, za katera se delavski stariši še premalo brigajo — morda zato, ker nimajo prilike, da bi se v njih podrobneje poučili. Saj se, žal, le premalo ali nič ne obravnavajo v našem tisku.

Avstrijski sodrug nam, kakor v marsičem drugem, tudi tukaj prvi kažejo pot, ki vodi naprej. Njih krasna organizacija, ki se bavi specialno s problemi nove vzgoje, »Verein der Kinderfreunde«, je pričela na Dunaju pod vodstvom znanih pedagogskih strokovnjakov izdajati mesečnik »Die sozialistische Erziehung«, ki prinaša proletarskim staršem in ljudem, ki se z njenimi načeli bavijo, mnogo temeljitega in res lepega pouka.

Dobro bi bilo, če bi se tudi med nami našli močje, ki bi se začeli za stvar zanimali in bi dajali našim delavskim družinam tozadevnih smernic. Ne manjka nam n. pr. zavednih učiteljev, kateri bi znali kaj lepega povedati; na ustanovnem obč. zboru ljubljanske »Svobode« pa se je sestavila podzveza, katera bi lahko vsaj začasno sprejela inicijativo v svoje roke, če ne drugače v toliko, da bi predstavljala nekemu organizmu glavo, ki je vsakemu organu potrebna.

In list? Niti tega nam ne bo manjkalo. Naš družinski mesečnik »Kres«, ki izide navzile velikim tehničnim težkostam ta mesec prav gotovo, »Kres«, na katerega se bo brezdomno naročila vsaka delavska

družina, bi bil primerno torišče ljudi, ki so pripravljeni, da sodelujejo s pisano besedo na polju proletarske vzgoje!

Ostane li naš poziv brez odmeva? Prav veselilo bi nas, če nam številni navsveti in — prispevki dokažejo nasprotno!

Politične vesti.

+ **Preokret v politiki zemljoradnikov.** Odkar je vlada pri glasovanju o ustavnih določilih za agrarno reformo ignorirala zahteve zemljoradniškega kluba, čeprav je bila obljubila izpremembe, ter s tem pokazala, da je ugodila Muslimanom v vseh njihovih zahtevah, se opazja pri zemljoradnikih preokret v njihovi politiki. Sedaj zemljoradniki debatirajo o tem, da bi se pridružili opoziciji in pustili vlado pri glasovanju na cedilu, dokler ne pride do revizije v ustavi.

+ **Ali je res?** »Neue Freie Presse« poroča iz Beograda, da je prišlo med našo državo in Italijo glede reškega in baroškega vprašanja do sporazuma. In sicer so dogovarjajoči se možkarji tako dogovorili, da bo vodil upravo cele reške luke iz Jugoslovancev, Italijanov in Rečancev sestavljen konsorcij za dobo 99 let. Začasno bi laške čete vzdrževale red v Reki. — To bi pomenilo, da je Jugoslavija pred Italijo kapitulirala. Potrdila k tej vesti še ni.

+ **Zasedene madžarske kraje izpraznimo.** Princ Castagnetto je v imenu mednarodnih diplomatskih zastopnikov v Budimpešti sporočil madžarski vladi, da je naša država na seji poslaniškega sveta dobila ukaz, naj takoj izprazni zasedene madžarske kraje, čim stopi v veljavo trianonska mirovna pogodba.

+ **Ravnatelj državnih carin.** Sava Kučič je podal demisijo. Ostavka je v zvezi z italijanskimi pogajanj. Njegov naslednik bo prejeto Bogdan Bogdanović.

+ **Tirolski deželni zbor.** Novo izvoljeni deželni zbor se je sestel včeraj popoldne, da se konstituira. Ko so vsi poslanci prisegli v roke starostnega predsednika Volkshammerja, je bil poslanec dr. Stumpf izvoljen za deželnega glavarja. Pri volitvi deželne vlade, za katero sta bili predloženi skupna lista ljudske stranke in Velenenec ter lista socialnih demokratov, je odpadlo na prvo 31 glasov. Izvoljeni so bili: dr. Hans Poor (prvi namestnik deželnega glavarja), magistr dr. Haidegger, dr. Pusch in Gebhard za ljudsko stranko, Zosmayer za Velenence in dr. Franz Gruner (drugi namestnik deželnega glavarja) za socialne demokrate.

+ **Slika iz romunskega parlamenta.** »Independence Roumaine« poroča o neki seji rom. zbornice: Poslanec Thomas Drago (socialist) protestira proti aretaciji 9 poslancev. Notranji minister: »Ta vaš protest znači, da se tudi priključujete k III. internacionali. Boste deseti!«

+ **Nova ogromna stavka na Anglijskem.** Poročali smo že, da se je zveza mornarjev odločila stopiti v stavko. Sedaj pa prihajajo vesti, da je tudi zveza angleških bombarnih delavcev sklenila, da se ustavi po vseh tovarnah te industrije delo, ker hočejo podjetniki znižati plače za 30%. Zveza je na to podjetniško namero odgovorila, da pristane na znižanje kvečjemu za 12%. V slučaju, da lastniki tega pogoja ne sprejmejo, zastavka nad 500.000 ljudi.

+ **Vrhovni svet zveze narodov** je sprejel z veliko večino glasov predlog, da se Nemčija pri prihodnjem sestanku sprejme kot član.

+ **Liga zveze narodov.** V ponedeljek je predsednik Gustav Ador otvoril peto konferenco mednarodne lige zveze narodov v Ženevi. V svojem otvoritvenem govoru je spominjal na cilje in naloge lige, katere mora podpirati zveza narodov. Nato je švicarski zvezni predsednik Schulthes v imenu Švice pozdravil inozemske delegate in poudarjal, da stoji svet pred dvojno krizo: pred moralčno in gospodarsko. Svet se bo samo počasi vzpostavil in za to bo treba veliko truda in samozatajevanja.

+ **Nov Ljeningov govor.** Govoril ga je na gospodarstvenem sovjetskem kongresu. Vsebuje pa te le misli: Koncesije nasproti kmetom so bile potrebne, da se velika industrija ojači. Koncesije so bile zato napravljen, da se ohrani socializem in se odvrne nevarnost, ki bi jo tvoril povratak kapitalistov in velikih posestnikov. — Ljeningove govore je zanimivo brati. Kažejo nam vedno jasneje, kakšen je faktični položaj na Ruskem. Malo čudna je trditve, da moreš z velikimi koncesijami ohraniti — socializem.

+ **Japonsko poslaništvo v Washingtonu** objavlja japonski odgovor na Zvezo narodov, iz katerega je razvidno, da je tokijska država pripravljena razorožiti svojo armado, če store druge države istočasno podoben korak. Zvezi narodov so razne države predložile slične predloge, zato pa japonska vlada zahteva, da se ti predlogi pred splošno razorožitvijo dobro preučijo.

Dnevne vesti.

Volitev ljubljanskega župana se vrši danes. Zanimivo je, kako »Narod« sedaj priznava, da so se vršila pogajanja med JDS in NSS radi tega mesta. To smo mi že prej trdili, a »Narod« in »Intro« sta takrat take vesti odločno zaničevala. Sami so torej priznali, da lažejo.

+ **Kmezdemu, zibanu odvetniških in notarskih uradnikov in uradnic.** Izvedeli smo, da se je konečno vendarle odločila odvetniška zbornica, da se po svojih zastopnikih s skupino odvetniškega in notarskega uradništva pogaja, ker so gg. odvetniki uvideli, da bodo sami pri stvari najbolj profitirali. — Odvetniki bodo plače zvišali; bodo pa zato zahtevali povišanje svoje tarife, ker je po njihovem mnenju lista za sedanje čase prenizka. Z ozirom na to, da pravdanje ne zadene prav nič delavcev, oziroma širših slojev sploh, nimamo nič proti temu, če se zviša odvetniškom tarifa, pričakujemo pa le, da bodo gospodje odvetniki potem bolj dobrosrčni napram svojemu uradništvu in ne bodo več tako trdovrtni, kakor so bili do sedaj. — Upamo, da bo zgledu odvetniške zbornice brez drugega sledila tudi notarska zbornica in se bodo s tem obvarovali gg. notarji raznih

slutnosti in jez. — Ako pride do kolektivne pogodbe med odvetniškim uradnistvom ter šefi, smo gotovi, da bo tudi ta sloj prišel do ugleda in ne bodo prisiljeni gospodje odvetniki zaposljevati samo začetnice oz. manj zmogljive moči. Res radovedni smo, koliko poštenja in socialnega čuta bodo pokazali pri pogajanjih gospodje odvetniki? Do izida predpogovorov hočemo za enkrat še vse nadaljnje komentarje opustiti.

Pismo ameriških rojakov. Prejeli smo in priobčujemo: V Clevelandu, 16. maja 1921. Zgodovina gotovo ne bo pozabila omeniti poleg vseh objavljenih dejstev vojne imena največjega autokrata Woodrow Wilsona, nekdanjega ameriškega predsednika, ter njegovih 14 mirovnih točk, s katerimi je oslepil celo Srednjo Evropo kakor tudi ostali svet, najbolj pa Jugoslavijo, ko se je vila v porodnih bolečinah v času, ko je imel Wilson vso moč v rokah in ni ganil s prstom, pač pa je z njemu lastno puritansko hinavščino zavlekel celo stvar o samoodločbi tako daleč, da ni le samo v Evropi poim cel, temveč da tudi v Ameriki sami vladajo razmere, kakršnih izza državljanske vojne še ni bilo. Ne samo Amerikanci, bodisi demokrati ali re. publikanci, temveč vsa Evropa in ostali svet se z zaničevanjem spominja nekdanjega Wilsona. Samo v Ljubljani, kakor slišimo, so imenovali starodavno Dunajsko cesto »Wilsonova cesta«. To je škandal za Slovenijo. Kje imate Wilsonovo črto? Kje s obljube, dane v Washingtonu Jugosl. Republikanskemu Združenju, da se bo izvedla samoodločba, izpolnjene? In koliko se je potrošilo za to, da se je vzdrževala propaganda bodisi v angleških časnikih, bodisi v raznih knjižnicah? Vse te obljube je poizvil Wilson s svojo jezuitsko politiko, kakršna se je mogla izločiti le v Ameriki. Ime tega moža, ki je največ kriv kaosa in nesreče v Evropi kot v Ameriki in ki je imel moč, a je raje popustil od svojega programa na konferenci diplomatov v Parizu, ime tega moža nosi sedaj ena najlepših starih ulic v Ljubljani. To ulično ime naj se predrugači, sicer škandal za vso Slovenijo. Wilsona danes celo njegovi pristaši zaničujejo, in bivši njegov tajnik »Lansing« se ni bal razkriti vsemu svetu Wilsonove zahrbitne diplomatske spletke. Dunajska cesta naj dobi kako drugo lepo ime, n. pr. »Praška cesta«. To je želja več nas ameriških Slovencev, članov J. R. Z. — K. F.

Enoten vseučiliški zakon so izdelali delegati vseh treh vseučilišč v naši kraljevini v Zagrebu. Novi zakon daje univerzam široko avtonomijo, obenem pa tudi garancije, da bo ves ustroj edinstven. Zakon bo veljal tudi za narodna vseučilišča, ki se v bodoče osnujejo. Delegati raznih fakultet bodo izpolnili točke za posebne fakultete. Novi zakon stopi morda v veljavo z novim šolskim letom.

Shod stavbne in gostilniške zadrage Vič-Glince se bo vršil v nedeljo dne 12. t. m. ob 9. uri dopoldan na Glincah v gostilni Amerika. Pozivlje se sodruge, da se shoda zanesljivo udeležijo. Dnevni red: O potrebi delavskega doma na Viču.

Tamburaški zbor podružnice »Svobode« Vič-Glince priredi v nedeljo dne 12. t. m. koncert v gostilni pri Kramarju. Vstopnina K 6.— Začetek ob 4. uri pop.

Ljubljanska porota. (Socialna slika stolnega mesta.) Pred porotnim sodiščem se je večeraj cel dan razvijal velik proces, ki je odrgnil temno kopreno in hinavščino javne morale, oz. gotovih merodajnih političnih faktorjev, poslušno suzečih ženski bestii. Proces je bil prvi javen škandal! Ta proces nam je odkril tudi težke rane sedanje družbe in brezvestno izmaganje proletarijata od strani kapitalizma. Stvar je sledeča:

Vojni milijonar Franc Szantner, bogatim, je delal s 30, 50 in celo 100 % dobičkom. Svoje uslužbenke je plačeval in plačuje skrajno sramotno. Vse predvornih razmer sta bili dve prodajalki Ana Domiter in Ivana Goršič prisiljeni imati »Zanunerjeve čevlje za se. Od 1. junija 1919 do 1. avgusta 1920 sta obe prodajalki vzeli iz zaloge 397 parov čevljev v skupni vrednosti 123.154 K. Pred porotniki sta obe obtoženki priznali tatvine in druge manipulacije. V zagovor sta navajali, da sta bili skrajno slabo plačani. Domiter je sprva imela 30, zadnji mesec v avgustu 1. 1920 pa 460 K. Ivana Goršič kot blagajničarka je imela v zadnjem času 760 K.

Nasprotno je Szantner delal ogromne dobičke. Dokazano je, da je prodal 52 K vredne čevlje za 165 K. Vsi Szantneri so bili veliki veržniki.

O tatvinah in drugih manipulacijah je bilo 23 prič zaslišanih. Veliko senzacijsko so

vzbujali zapiski, v katerih so bila točna poročila o »hiši veselja«, v katero so prihajali nemški glumači, bankirji in celo politične osebnosti. V Gledališki ulici 7 je neka ga. B. otvorila pravi »salon«. V tako družbo je zašla mlada Ana Domiter. Tudi Goršičeva je rada videla razne kava!rje.

Porotniki so soglasno potrdili krivdo pri Ani Domiter; pri Ivani Goršičevi pa so jo z večino glasov (8 : 4) zanižali.

Na podlagi tega izreka je bila opruščena Ivana Goršič; Ana Domiter pa obsojena na devet mesecev težke ječe.

Mariborski mestni drobiž je veljaven do 30. junija t. l. Občina je pa zaprosila za podaljšanje veljavnosti tega drobiža.

Vročina. V Mariboru je zadnje dni prava tropična vročina. V soboto je kazal termometer v senci 32° C, v nedeljo in ponedeljek pa je vročina še narasla do 35° C.

Velikanski naliv, ki je divjal v ponedeljek v Ljubljani, je povzročil znatno škodo. V nekatere nasade je ponovno tresčilo. V okolici je padala tudi toča.

Ponarejevalci češkoslovaških kron. Te dni je orožništvo v Špiljah prišlo na sled večji družbi, ki je ponarejala češkoslovaške papirnatke kronske novčanice. Doslej se je ugotovilo, da je ta družba ponaredila za okroglo 20 milijonov češkoslovaških kron.

Tatvina v Zagrebu. V noči od 3. na 4. t. m. so neznani vlomilci iz stanovanja operne pevke Majde de Strozzi ukradli za več kot pol milijona raznih dragocenosti.

Spolitev Beograda z Zemunom. V ministrstvu za javna dela so bili predloženi trije načrti za spolitev Beograda z Zemunom po mostu in tramvaju. Načrte je predložil angleški konsorcijski, ki zahteva eksploatacijo naprav za 60 let.

Kako so izrabljali ameriške izseljence. Koncem minulega meseca je prišla v Koprivnico v Dalmaciji preiskovalna komisija iz Beograda s francoskim in ameriškim konzularnim uradnikom. Preiskavali so tale slučaj: Amerikancem, ki so se preko Koprivnice vračali domov na Madžarsko, so tekem 2 let na postaji v Koprivnici redarji odjemali dolarje in konfiscirali vse blago, češ da so ti izseljenci veržniki, potem pa so jih pognali preko meje. Tudi so izseljencem s silo menjali dolarje. Za 1000 dolarjev so dajali po do 3 tisoč kron. Ameriški konzulat na Madžarskem je popisal vse te oškodovance, prijavil stvar ameriški vladi, ki je potem v Beogradu zahtevala preiskave. Preiskava je dognala škodo okrog 3 milijonov kron, katere bo morala sedaj plačati beogradska vlada. Največ kriv na vsem škandalu je bivši ljudskošolski učitelj, policijski komisar Purčić, katerega so takol aretirali.

Organizacijski vestnik. Iz stranke.

PROTI NESRAMNIM NAPADOM MEŠČANSKEGA TISKA

izjavljam kot centralni tajnik JSDS in KDZ, da ni prejela naša stranka od lanske jeseni nikakih podpor od nikoder, posebno pa ne od gospodarskih organizacij.

Postenjakom bodi to dovolj, lopovi naj si pa mislijo o socialni demokraciji kar hočejo. Saj govore in pišejo itak vedno drugače, nego mislijo.

V Ljubljani, dne 7. junija 1921.

Zvonimir Bernot, s. r.

Spodnja Šiška. Zaupniški sestanek se bo vršil v sredo 8. t. m. zvečer ob pol. 8. v bivši nemški Šoli. Ravno tam se bodo sprejemali novi člani in vplačevali prispevki za politično organizacijo JSDS.

Iz strok. organizacije.

Centralni odbor kovinarjev ima svojo sejo v petek dne 10. t. m. ob 6. uri pop. Načelnik.

Kovinarska stavka v tvrdki Cinal v Celju. V Kirbischevi tovarni Cinal je 6. t. m. izbruhnila stavka vsega delavstva. Delavstvo stavka, ker se delodajalec Kirbisch ne drži pogodbe in hoče delavstvo terorizirati.

Vestnik Svobode.

Občni zbor dramatičnega dseka »Svobode« na Glincah se bo vršil v soboto dne 11. t. m. v hiši konzumnega društva. Člani odseka naj se zanesljivo udeležijo kakor tudi vsi tisti, kateri imajo veselje do dramatike.

Odborova seja podružnice »Svobode« na Glincah se vrši v četrtek dne 9. t. m. ob 8. uri zvečer v hiši Konzumnega društva. Udeležba dolžnost!

Socijalistična občina. Nasilstvo?

Zadnje dni kroži po novinah vest, da namerava vlada odstaviti komunistične župane. Mi sicer nismo policanci, da bi branili komuniste, tudi se ne čutimo niti opravičene, niti dolžne, da bi dajali naši vladi nauke, kaj naj stori in kaj naj opusti. Pri bitih pa moramo, da vlada po sedaj veljavnih zakonih ne sme odstaviti nobenega pravilno izvoljenega župana. Na tem smo zainteresirani vsi brez razlike stranke. Kar bi se zgodilo danes komunistom, se zgodi lahko jutri vsaki drugi stranki. Živimo ali vsaj trdimo, da živimo v pravni državi, v kateri se vlada po zakonu in mora zakone spoštovati vsak posameznik, pa tudi vlada sama. Pri nas sta za enkrat še vedno v veljavi državni občinski zakon in pa občinski red. Po teh zakonih pa ima vlada pač pravico, da razpusti občinski zastop, ako z njim ali z županom ni zadovoljna.

Vendar mora v tem slučaju najkasneje v šestih tednih razpisati nove volitve. Tudi lahko kaznuje župana z globo, ako ne izpolnjuje dolžnosti, ki mu jih nalaga zakon. Lahko mu tudi odvzame opravila izročnega področja, ako bi se brez nevarnosti za javno korist ne mogla več pustiti v njegovih rokah. Nima pa pravice ga odstaviti. Župan v selskih občinah tudi ne potrebuje nikake »potrditve« od strani vlade. Tudi v mestih z lastnim statutom (Ljubljana, Celje, Maribor, Ptuj) vlada ne more župana »odstaviti«. V mestnih statutih je sicer določeno, da župana potrdi cesar, toda to je anahronizem, ostanek iz srednjeveške fevdalne dobe, ki se je preživel in je izgubil ves pomen s tem, da je odpadel cesar. Sedaj nimamo nobenega cesarja in nobenega fevdalnega Landesfürsta. Saj vendar kralj Peter in regent Aleksander nista dediča Habsburžanov! Neglede na to je pa več kot gotovo, da bo regent kot provizorični poglavar demokratske države v vsakem slučaju spoštoval voljo volilcev in izvoljenih občinskih odbornikov. Naši »demokratje« torej grdo zlorabljajo regentovo osebo, ako se izgovarjajo, da on ne bi potrdil komunistov. Če smo prav informirani, se zadržuje med JDS, da Srbi pod nobenim pogojem ne dopuščajo komunistov za župane. Tudi to je prazen izgovor! Ako je naša demokratska deželna vlada odkritosrčna, bo lahko dosegla, da bodo Srbi, ki se jim pač ne more odrekati uvidevnosti in preudarnosti, opustili glede Slovenije svoje justamentno stališče. Ne samo zakon, tudi politična modrost zahteva, da se komunistom glede županov ne dela nobenih ovir. Temelj vsake samouprave je, da si svobodno voli svoje zastopstvo. Že v prvih početkih ustavnega življenja v Avstriji, v začasnih ustavi iz l. 1849, se je občnam zajamčila ta temeljna samoupravna pravica. Nam vsem mora biti na tem ležeče, da se ta osnovna pravica občine tudi v naši »svobodni, demokratski in parlamentarni« Jugoslaviji ne tepta. Naj se naša vlada ne sklicuje na izredne revolucionarne razmere ali na kako državno zasilno pravilo! Če ji je kaj na tem, da se razmere konsolidirajo, naj samo ne dela revolucije in naj ne krši veljavnih zakonov. Sicer pa, kakor že rečeno, ne maramo dajati vladi nobenih dobrih svetov in nam more biti samo prav, če vlada koele strelja.

K rošitvi stanovskega vprašanja v Ljubljani. Vsi dosedanja poskusi za odpravo stan. mizerije so se izkazali za brezuspešne. Stanovanjski stiski more odpravi edinele občina z velikopotezno akcijo. Uspeh je pa odvisen od pravilne rešitve finančnih, tehničnih in upravnih predpogojev. Potrebna denarna sredstva bi se dala zagotoviti na sledeči način: Pred vsem bi morala občina prispevati kar največji znesek iz lastnih sredstev. To ne bi bil preč vižen denar, ker bi dobila občina za to svojo žrtev velike realne vrednosti. Dalje bi se morala udeležiti država z izdatnim brezobrestnim posojilom, vračljivim potem dolgoletne amortizacije. To je njena dolžnost, ker ravno ona v veliki meri povzroča v Ljubljani, ki je izrazito uradniško mesto, sedanja stanovanjsko zadrego. V to svrhu bi bilo vporabiti tudi stavbni sklad, ki se zbira pri stanovanjskem uradu. Ako ga je še kaj? Ostali kapital pa bi si bilo izposoditi na pupilarno varne zadolžnice, za katere bi jamčile v prvi vrsti zgrajene stavbe subsidijarno pa mestna občina s svojim premoženjem in davčno močjo. Mestna

hranilnica bi imela tu lepo polje za nalaganje svojih kapitalij. Obresti in anuitete za to posojilo naj bi se plačevale iz sledečih virov: 1. Iz letnih prispevkov delodajalcev za svoje delavce in nameščence, ki bi se pobirali zajedno s prispevki bolniške blagajne in naj bi znašali za vsakega zavarovanca največ eno krono na teden. Dolžnost delodajalcev je, da prispevajo za stanovanja svojih delojemalcev. 2. Iz zvišane gostiščine, ki naj bi bila progresivno diferencirana glede na velikost stanovanja. Rodbine z mnogimi otroki pa bi bilo primerno razbremeniti. Samo pravično je, da srečni najemnik, ki sedi na toplem v tuji hiši, nekoliko prispeva za zgradbo stanovanja družinam brez strehe. Zvišanje gostiščine je bil sicer sklenil še bivši občinski svet, na mu je deželna vlada v svojem čudnem socialnem pojmovanju odredila odobritev! 3. Z uvedbo davka na nezazidana stavbišča v ljubljanskem pomerju. Kdor ima taka stavbišča, ki kakor je znano, neprestano pridobivajo na vrednosti, naj zida ali pa naj plača davek! 4. Iz najemnine zgrajenih hiš. Kdor se zga to zanima, naj vzame svinčnik v roko in naj izračuni, kolike svote bi se dobile na ta način na razpolago. Potrebna stavbišča naj bi se dobila potem razlastitve od agrarne reforme. Nemški viteški red in drugi veleposestniki imajo dovolj primernege sveta ob ljubljanski periferiji. Les naj bi dala država iz svojih gozdov po režijski ceni. Za opeko naj bi se morebiti vzela v zakup opekarna v ljubljanski okolici. Železnice naj bi se zaprosile za znižanje tarife. Za material, ki bi ga bilo treba uvoziti, naj bi se dosegle carinske oprostitve ali olajšave. Za delo naj bi se pritegnili kaznjenci in tudi vojaštvo. Tehniki bi morali določiti najcenejši stavbni način. Da se varčuje s stavbnim materialom, bi bilo morebiti zidati v sklenjenem sistemu. Vse delo naj bi vodila občina v lastni režiji, da ji ne bi odšel podjetniški dobiček. Ker pa kaže izkušnja, da je administrativno vodstvo takih del premalo gibčno, drago in slabo, naj bi se ustanovil poseben Stavbni sklad mestne občine ljubljanske, ki bi imel značaj juristične osebe in naj bi se vpisal kot trgovec v trgovski register. Vse delo naj bi vodilo ravnateljstvo, v katerem bi morali biti zastopani tehnični in komercialni praktiki. Nadzorstvo in kontrolo pa naj bi izvrševal mestni magistrat. Vse zgradbe bi se v zemljiški knjigi vpisale na ime Stavbnega sklada in naj bi ostale v občinski lasti.

Vsi dopisi in vprašanja v občini h zadevah naj se pošiljajo na naslov Samoupravna pisarna JSDS in KDZ v Ljubljani, poštni predal 168. Kdor želi odgovor, naj priloži znamko za 2 K.

V pojasnilo.

V »Sl. N.« z dne 7. t. m. se g. Mohorič skuša oprati očitkov, da ne plačuje svoje pomočnike kakor določa tarif, iz odgovora, da ga je hotela organizacija prisiliti, da istotako plačuje tudi tiste pomočnike, ki so manj sposobni.

Ta izgovor oziroma trditev g. Mohoriča je neresnična. Organizacija in njeni zastopniki niso kaj takega od g. Mohoriča nikdar zahtevali, temveč so stali na stališču, da nima pravice samovoljno odtrgavati plače svojim pomočnikom.

G. Mohorič je namreč tako »praktičar«, da je vsakemu pomočniku odtrgal od plače približno 70—120 K na teden. Ker je s tem samovoljno kršil določbe tarife in katero je raztrgal, je čisto razumljivo, da je organizacija bila primorana intervenirati. Če se g. Mohorič sklicuje, da tako »praktičar« tudi ostali mojstri, s tem dokazuje vse nerazumevanje ali hudobijo, s katero želi škodovati svojim tovarišem.

Takih slučajev, da tudi drugi mojstri tako prakticirajo, ni izvedel njea nikjer in če bi se kje bili zgodili, tedaj bi organizacija gotovo intervenirala.

Sicer pa odgovor prepuščamo ostalim mojstrom, ki mu bodo gotovo odgovorili. Odkritosrčno bodi povedano, da je g. Mohorič zelo znižaval plače svojim pomočnikom, ker je s tem hotel konkurirati ostalim krojaškim mojstrom. Kar se tiče nesposobnosti njegovih pomočnikov, izjavljamo, da je tudi ta trditev lažnjiva. To potrjuje dejstvo, da so omenjeni pomočniki po tri in več let pri njem bili zaposleni in se je g. M. šele sedaj na to spomnil.

Sicer pa z mirno vestjo konstatiramo, da se izmed vseh pomočnikov v Ljubljani nahaja 99,99%, ki so sposobnejši kakor g. Mohorič sam. Organizacija je pripravljena tudi na eventualno tekmo med pomočniki in g. Mohoričem v svrhu, da se dokaže, kdo je sposoben.

Toliko v vednost javnosti, g. Mohoriču pa svetujemo, da se kaj kmalu oglasi in naj si poišče še kaka dva profesorja, da mu sestavljata članke.

Osr. dr. obl. del. podr. Ljubljana.

Krojači, ki bi hoteli preobleke (bluza, hlače, suknja) za varnostno stražo v Sloveniji, naj to javno pismo ali ustmeno obnavedbi cene (samo za delo) osrednjemu poveljstvu kr. drž. varnostne straže za Slovenijo v Ljubljani.

Inženirja

iščemo (s strojno in elektro-tehnično spretnostjo). Nastop takoj, službeni pogoji se dogovore. — Ponudbe na »Ravnateljstvo tovarne kemičnih izdelkov v Hrastniku«.

Učenec za pekarsko obrt

se takoj sprejme. Ponudbe na Jos. Sašek, pekarija, Metlika (Dolenjsko).

Fant, star 29 let,

se želi seznaniti v svrhu ženitve s slovenskim dekletom v starosti 18 do 30 let ali z vdovo z enim otrokom. Dotična, ki jo veseli, naj piše in priloži sliko na naslov: Alojzij Koprivec, Post Slaty Fork, W. Va. Comp. 12, U. S. A.

V neizmerni žalosti naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem pretužno vest, da je naš preljubljeni oče, ded, praded, tast gospod

AVGUST LEOPOLD

hišni posestnik in strojevodja juž. žel. v p.

danes ob 22. uri mirno in za večno v 87. letu v Gospodu zaspal.

Pogreb nepozabljivega se vrši v četrtek 9. t. m. ob 17. uri iz hiše žalosti Sp. Šiška, Kolodvorska cesta št. 149, na pokopališče pri Sv. Križu.

Sv. maše zadušnice se bode služile v Šišenski farni cerkvi.

Mir in pokoj blagi duši. Žalujejo ostali.

Ljubljana, dne 7. junija 1921.

Konsum. društvo rudarjev v Hrastniku

vpisana zadruga z omejenim poročtvom

sprejema branilne vloge, ki jih obrestuje po 4 %.

Na podlagi zadnjega računskega zaključka ima 576 članov ter sledeče društvene sklade:

Rezervni delež K 64.316-67.

Društveni delež K 17.103-71.

Blagovni promet za l. 1919/20 je znašal K 2.963.093-48; Delež znaša K 40.—.

Član postane lahko vsak.

Tovarna Barva vsakovrstno -- blago.

JOS. REICH Kemično čisti obleke.

Ljubljana, Poljanski nasip 4. Svetlolika ovratnike, zapo-
Podružnica: Selenburgova ul. 3. snice in srajce.

Podružnice:

Maribor Novomesto Kočevje
Gospeska ul. 38. Glavni trg št. 39.